

Polski Instytut Spraw Międzynarodowych
Biuro Analiz

BIULETYN

nr 32 (136) • 5 czerwca 2003 r. • © PIISM

nr egz. ~~PIISM 32~~

Redakcja: Krzysztof Bałon, Sławomir Dębak (redaktor naczelny), Dorota Dołęgowska (redaktor techniczny),
Maciej Krzysztofowicz, Urszula Kurczewska, Wiesława Lach (sekretarz Redakcji), Rafał Morawiec

Szczyt G8 w Evian-les-Bains we Francji

Artur Gradziuk

W dniach 1–3 czerwca 2003 r. we francuskim kurorcie Evian-les-Bains odbył się kolejny szczyt G8, w którym uczestniczyli przywódcy Francji, Niemiec, Japonii, Kanady, Rosji, Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Włoch oraz przewodniczący Komisji Europejskiej i przewodniczący Rady Europejskiej. Była to okazja do pierwszego spotkania prezydenta USA z prezydentem Francji Jacques'em Chirakiem oraz kanclerzem Niemiec Gerhardem Schroederem od zakończenia wojny w Iraku. Istniała więc szansa na poprawę stosunków USA z Francją i Niemcami. Jednakże jeszcze przed rozpoczęciem szczytu G8 Condoleezza Rice, doradca prezydenta USA ds. bezpieczeństwa międzynarodowego miała wyrazić pogląd, iż Stany Zjednoczone będą działać tak, aby „przebaczyć Rosji, ukarać Francję i izolować Niemcy”. Podróż George'a W. Busha do Europy, zarówno jego spotkanie w Sankt Petersburgu z prezydentem Putinem, poprzedzające obrady G8, jak i jego krótki pobyt w Evian, wydaje się potwierdzać powyższy pogląd.

Do udziału w pierwszym dniu szczytu G8 zaproszeni zostali przedstawiciele 11 państw rozwijających się: Algierii, Brazylii, Chin, Egiptu, Indii, Malezji, Meksyku, Nigerii, Arabii Saudyjskiej, Senegalu i Republiki Południowej Afryki. Wśród zagadnień omawianych podczas wspólnych obrad najważniejsze dotyczyło realizacji programu Nowe Partnerstwo dla Rozwoju Afryki (NEPAD), przyjętego w 2002 r. podczas szczytu G8 w Kananaskis¹. W ramach NEPAD państwa G8 zobowiązały się zwiększyć pomoc finansową dla Afryki, jednak pod warunkiem przeprowadzenia głębokich reform politycznych i gospodarczych, zmierzających m.in. do: demokratyzacji, ograniczenia korupcji, przestrzegania praw człowieka, i prowadzenia stabilnej polityki gospodarczej. Realizacja NEPAD napotyka trudności, głównie ze względu na rozwój wydarzeń w Afryce. Aby zwiększyć pomoc finansową, państwa G8 wymagają od państw afrykańskich wzajemnego monitorowania wypełniania przyjętych przez nie zobowiązań. Sytuacja w Zimbabwie i Wybrzeżu Kości Słoniowej oraz brak odpowiedniej reakcji ze strony innych państw afrykańskich wzbudza wątpliwości co do możliwości wdrożenia niezbędnych reform. Z drugiej jednak strony państwa afrykańskie są sceptyczne co do wypełnienia zobowiązań przez państwa G8 i żądają rzeczywistych dowodów woli pomocy dla Afryki.

¹ S. Dębki, A. Gradziuk, *Szczyt G7/G8 w Kananaskis w Kanadzie*, "Biuletyn" (PIISM), Seria Z, nr 74 - 2002

Brak postępu reform wewnętrznych jest również jedną z przyczyn powolnej realizacji programu *Highly Indebted Poor Countries* (HIPC), zakładającego oddłużanie państw najuboższych. Podczas szczytu w Evian państwa G8 po raz kolejny zobowiązały się do przyspieszenia procesu oddłużania. Aby umożliwić stabilizację sytuacji politycznej i wesprzeć wypełnienie kryteriów udzielenia pomocy państwom afrykańskim, wśród których wiele boryka się z wojnami domowymi i konfliktami etnicznymi, przywódcy G8 podjęli decyzję o udzieleniu pomocy finansowej i technicznej dla powołania afrykańskich sił pokojowych. Regionalne siły pokojowe miałyby przeprowadzać operacje pokojowe w przypadku konfliktów zbrojnych w Afryce.

Podczas szczytu G8 zapowiedziano zwiększenie funduszy na walkę z chorobami zakaźnymi. Decyzja prezydenta USA o przedłożeniu Kongresowi projektu zakładającego przeznaczenie ponad 1 mld dolarów rocznie w ciągu najbliższych pięciu lat na Globalny Fundusz do Walki z AIDS, Malaria i Gruźlicą została przyjęta z uznaniem przez pozostałych członków G8. Prezydent Jacques Chirac zapowiedział zwiększenie wydatków Francji na ten cel z 50 do 150 mln dolarów rocznie, jednakże zapowiedział, że ostateczna decyzja o zwiększeniu funduszy na walkę z AIDS, malaria i gruźlicą z Europejskiego Funduszu Rozwoju może zapaść dopiero podczas posiedzenia Rady Europejskiej w Salonikach 20 czerwca 2003 r. Ponadto przywódcy G8 zapowiedzieli stworzenie mechanizmów, które umożliwiłyby krajom rozwijającym się lepszy dostęp do niezbędnych leków po obniżonych cenach, wspieranie badań nad chorobami powszechnie występującymi w krajach biednych, zebranie dodatkowych funduszy niezbędnych do całkowitego wyeliminowania polio do 2005 r., polepszenie współpracy międzynarodowej w walce z nowymi epidemiami, takimi jak SARS.

Największe oczekiwania przed szczytem G8 dotyczyły postanowień w sprawie negocjacji handlowych w ramach *WTO Doha Development Agenda*. Brak porozumienia w kwestii zmniejszenia subwencji dla rolnictwa w krajach rozwiniętych w terminie do 31 marca 2003 r. zrodził wątpliwości co do możliwości realizacji celów wyznaczonych podczas konferencji ministerialnej WTO w Doha, czyli stworzenia zasad handlu międzynarodowego, dzięki któremu kraje rozwijające się uzyskają dostęp do rynku towarów i usług w krajach rozwiniętych oraz szerszy dostęp do leków po niższych cenach. Obecnie kraje rozwinięte wydają ok. 1 mld dolarów dziennie na wspieranie produkcji rolnej, obniżając ceny i ograniczając sprzedaż na rynku światowym artykułów rolnych pochodzących z krajów rozwijających się, w wielu przypadkach ich jedyne źródła przychodów z handlu. Wspólny komunikat w sprawie handlu wydany po szczycie w Evian nie zawiera żadnego kompromisowego postanowienia w sprawie rolnictwa, jednakże siedmiu członków G8 (Rosja nie jest członkiem WTO) zapowiada dotrzymanie terminów i zobowiązań przyjętych w 2001 r. w Doha oraz zakończenie negocjacji do końca przyszłego roku. W komunikacie zapowiedziano zmiany warunków preferencyjnych porozumień dotyczących handlu z krajami rozwijającymi się i zapewniono, że nowe reguły porozumień nie stworzą dodatkowych barier handlowych dla tych państw. Nie zapowiedziano natomiast zniesienia czy nawet zmniejszenia subwencji dla produkcji rolnej.

Na szczycie G8 omawiano sytuację gospodarki światowej. Obrady miały miejsce w okresie, kiedy Japonia doświadcza deflacji i wciąż nie może wyjść z trwającej od 1991 r. stagnacji gospodarczej, w Niemczech odnotowano rekordowe bezrobocie i spadek PKB o 0,2% w pierwszym kwartale 2003 r., w Stanach Zjednoczonych powiększa się deficyt budżetowy, a kurs dolara jest na rekordowo niskim poziomie. We wspólnym oświadczeniu przywódcy G8 wyrazili zaufanie w możliwość rozwoju gospodarki światowej. Podkreślono jednak wyzwania, jakie stoją przed państwami grupy G8, a które szczegółowo zostały omówione dwa tygodnie wcześniej w Deauville, podczas szczytu ministrów finansów G8. W przypadku państw europejskich tymi wyzwaniami są: uelastycznienie gospodarki, do czego niezbędne jest przeprowadzenie reform rynku towarowego, kapitałowego i pracy oraz starzenie się społeczeństwa, które powoduje konieczność reform systemu emerytalnego i systemu opieki zdrowotnej. USA zadeklarowały podjęcie działań tworzących nowe miejsca pracy oraz zachęcających do inwestycji sektora prywatnego. Natomiast Japonia

zobowiązała się do wdrożenia długo odkładanych reform strukturalnych, zwłaszcza w sektorze finansowym i przedsiębiorstw oraz do intensyfikacji wysiłków zmierzających do przezwyciężenia deflacji. Ponadto w celu poprawy stabilności finansowej i zaufania inwestorów ministrowie finansów G8 opowiedzieli się za stworzeniem międzynarodowych standardów księgowości.

Podobnie jak podczas ubiegłorocznego szczytu G8 w Kananaskis, duża część dyskusji poświęcona była tematyce bezpieczeństwa międzynarodowego. Pomimo wzmocnienia środków bezpieczeństwa po zamachach z 11 września 2001 r., kolejne zamachy terrorystyczne w Indonezji, Kenii, Maroku, Pakistanie, Filipinach, Rosji czy Arabii Saudyjskiej uwiarydliły nieprzygotowanie społeczności międzynarodowej do przeciwdziałania transnarodowemu terroryzmowi. Przywódcy G8 ustalili, że rozwój zdolności do przeciwdziałania terroryzmowi powinien koncentrować się w trzech sferach działania: odcięcie od środków umożliwiających dokonywanie aktów terrorystycznych (finansowania, broni, możliwości uzyskania fałszywych dokumentów); ograniczanie ilości miejsc, w których terroryści mogą bezpiecznie przebywać (np. poprzez rozpoczęcie kolejnych prac nad projektami regulacji międzynarodowych w sprawie zwalczania terroryzmu); oraz wzmocnienie bezpieczeństwa wewnętrznego i zwiększenie zdolności zarządzania kryzysami. Aby skuteczniej przeciwdziałać terroryzmowi postanowiono stworzyć Grupę do Zwalczania Terroryzmu (*Counter Terrorism Action Group – CTAG*), mającą wspomóc działania Komitetu do Zwalczania Terroryzmu ONZ. Państwa członkowie CTAG będą wspierać te działania poprzez dostarczanie funduszy, doradztwo i udostępnienie bazy szkoleniowej.

Drugim zagadnieniem dotyczącym bezpieczeństwa międzynarodowego omawianym podczas szczytu był problem rozprzestrzeniania broni masowego rażenia. We wspólnym oświadczeniu proliferacja broni masowego rażenia została określona „wyróżniającym się zagrożeniem dla bezpieczeństwa międzynarodowego” i podkreślono konieczność stosowania istniejących narzędzi kontroli, a w razie konieczności podjęcie „innych działań” w celu zapobiegania temu zagrożeniu. Korea Północna została wezwana do „wyraźnego, weryfikowalnego i nieodwracalnego” zatrzymania programu budowy broni nuklearnej. W oświadczeniu państwa G8 zapowiadają, że nie zignorują konsekwencji wynikających z irańskiego programu nuklearnego, podkreślają znaczenie pełnego wypełnienia przez Iran zobowiązań Układu o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej oraz wzywają do natychmiastowego i bezwarunkowego podpisania Protokołu Dodatkowego Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej. Natomiast w sprawie Iraku, która tak poróżniła niektórych członków G8, wyrażono zadowolenie z jednogłośnie przyjęcia rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1483 oraz przekonanie, że „nadszedł czas na budowę pokoju i rekonstrukcję Iraku”.

Gospodarzem przyszłorocznego szczytu G8 będą Stany Zjednoczone, nie ustalono jednak jeszcze miejsca, w którym odbędzie się spotkanie.

Sprostowanie

W tekście Ernesta Wyciszewicza *Szczyt Unia Europejska–Federacja Rosyjska (Sankt-Petersburg, 31 maja 2003)* „Biuletyn” (PISM) nr 31 (135) z 4 czerwca 2003 r., pojawił się błąd. Prawidłowa data posiedzenia Rady Europejskiej w Salonikach to 20 czerwca 2003 r. Przepraszamy.

OGŁOSZENIA

ЕВРОПА

ЖУРНАЛ ПОЛЬСКОГО ИНСТИТУТА МЕЖДУНАРОДНЫХ ДЕЛ

ISSN 1643-0360

ROSYJSKOJĘZYCZNY KWARTALNIK
POLSKIEGO INSTYTUTU SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
<http://www.pism.pl/evropa.html>

Skład nowej Redakcji:

Redaktor Naczelny
Sławomir Dębski

Redaktorzy
Agnieszka Guryn
Maciej Krzysztofowicz
Joanna Chodor
Adam Eberhardt

Sekretarz Redakcji
Ernest Wyciszkiewicz

Redaktor Techniczny
Dorota Dołęgowska

Redaktorzy tekstu
Michał Gulczyn
Wanda Radolińska